

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry
PL 3000
90014 Oulun yliopisto

3.1.2014

Siikajoen kunta / kunnanhallitus

Siikasavontie 1a
92400 Ruukki
kunnanvirasto@siikajoki.fi

Asia:

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen lausunto Siikajoen kunnan Isonivan tuulipuiston osayleiskaavaehdotuksesta ja Vartinojan tuulipuiston osayleiskaavan muutos- ja laajennusehdotuksesta

Siikajoen Isonivan ja Vartinojan alueiden tuulivoimahankkeisiin liittyvät osayleiskaavaehdotukset on laadittu luonnoksien pohjalta vain pienin muutoksin. Kaavaselostuksista ei käy selvästi ilmi, miten YVA-selostuksesta annettu yhteysviranomaisen lausunto on huomioitu kaavaehdotuksen laadinnassa. Vaikuttaa siltä, että kaavoituksessa kiirehditään tarpeettomasti, jolloin YVA- prosessin ja lausuntojen myötä esille tulevat näkökohdat eivät tule riittävästi huomioon otetuiksi. Tällainen menettely ei ole eduksi tuulivoimarakentamisen yleiselle hyväksyttävyydelle eikä edistä kestävää uusiutuvan energian tuotantoa. Kunnan tehtävänä on kaavoituksella varmistaa tasapuolisesti kuntalaisten, ympäristön ja elinkeinoelämän etu maankäytön suunnittelussa.

Vaihtoehto 3:n pohjalta tehty kaavaehdotus on liian laaja, vaikka Vartinojan–Isonivan alue voisikin soveltua pienimuotoisempaan tuulivoimarakentamiseen. Kaavoitus pitäisi toteuttaa YVA:ssa esitetyn vaihtoehto 1 pohjalta. Tätä puoltaa mm. alueen huomattava merkitys muuttolintujen, erityisesti kotkien ja muiden suurten petolintujen sekä hanhien muuttoväylänä. Muuttolintuihin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa korostuu tehtyjen selvitysten epävarmuus. Yhteysviranomaisen nostaa lausunnossaan esille erityisesti kevätmuuton seurannan riittämättömyyden ja siitä johtuvan vakavan aliarvioinnin muuttolintujen törmäysriskissä.

Vartinojan–Isonivan alueella linnuille suurimman törmäysriskin aiheuttavat läntisimmät ja luoteisimmat voimalat, kun taas suunnittelualan itäpuolella muuttolintuja liikkuu huomattavasti vähemmän. Lähes vastaava määrä voimaloita voitaisiin toteuttaa pienemmin linnustovaikutuksien toteuttamalla ensin nyt tarkasteltavan alueen itäosan voimalat ja myöhemmin mahdollisesti laajentamalla aluetta Isonivan osalta kaakkoon päin. Vartinojalla suunnitelluista voimalapaikoista pahimmin lintujen muuttoreitille sijoittuu Vartinoja 9. Isonivan suunnitellut voimalapaikat ovat kokonaisuudessaan Vartinojan paikkoja lännempänä eli muuttolintujen kannalta haitallisempia. Isonivan osalta suurin ongelma on alueen ylimitoitus. Nyt voimalaitokset muodostaisivat lintujen

päämuuttosuunnan vastaisesti lähes viisi kilometriä leveän seinämän. Tämän seinämän leveyttä tulisi kaventaa esimerkiksi puoleen.

Vartinoja 14:n kohdalla on pitkään asuttuna ollut kanahaukan reviiri, josta PPLY on lausunnoissaan huomauttanut jo useaan kertaan. Vuonna 2013 käytössä ollut pesä sijaitsee vain noin 80 metrin päässä kaavassa osoitetusta voimalaitospaikasta. Kaavoittajan antaman vastineen sekä sen, ettei voimalaitospaikkaa ole siirretty tai poistettu kaavaluonnoksesta -ehdotukseen edettäessä, perusteella täytynee päätellä, ettei kaavoittaja pidä reviirin tuhoutumista huomioon otettavana seikkana. Ympäristötutkimus Yrjölän kaavoittajan puolesta kirjoittamassa vastineessa kanahaukan pesintöjen suurimmaksi uhaksi mainitaan metsätalous, minkä täytynee sinänsä olla totta. Tässä hankkeessa on kuitenkin kyse tuulivoimasta, joka olisi täysin mahdollista toteuttaa niin, ettei reviiri tuhoudu. Jos laitospaikka 14 rakennetaan, tuhoutuvat kanahaukan nykyiset pesäpaikat varmasti.

Isonvan hankealueen merkittävin luontoarvokohde on Pahanevan valtaosin luonnontilainen suo. Vaikka Pahanevan läheisyyteen suunniteltuja voimaloita on siirretty hieman kauemmas, ovat ne silti edelleen liian lähellä luonnontilaista suota. Suolla pesii liroja ja kapustarintoja, jotka lentävät usein törmäysriskikorkeudella. Kyseiset voimalat tulisi joko poistaa tai siirtää vähintään 500–1000 metrin päähän Pahanevan luo-rajauksesta.

Eryyisen huolestuttavaa on Vartinojan hankealueen sijoittuminen harvinaisen arosuohaukan pesimäalueelle. Euroopassa arosuohaukan uhanalaisuusluokka on erittäin uhanalainen (EN, Endangered). Siikajoen Vartinhaan seutu on ensimmäinen paikka Suomessa, johon arosuohaukka näyttää vakiintuneen pesimälajiksi, sillä pesintä Vartinhaan alueella on varmistunut vuosina 2011, 2012 ja 2013. Pesintähavaintojen perusteella ongelmallisia voimalaitospaikkoja ovat etenkin Vartinoja 4 sekä 13 ja 15 (joiden lisäksi jo vahvistetun Vartinojan kaavan voimalaitospaikat 1–3). Arosuohaukan pesintään viittaavat havainnot on tehty varsin suppealta alueelta, joten arosuohaukan pesiminen voidaan turvata voimaloiden sijainteja tarkistamalla ilman, että tuulivoimahankkeesta kokonaisuutena tarvitsisi luopua. Päiväpetolintuna arosuohaukka kuuluu kaikkein törmäysriskialteimpiin lajeihin. Kaavaselostuksen sivulla 76 on selostettu varsin hyvin tarve arosuohaukan lentoreittien selvittämiseksi. Tällainen selvitys täytyy ehdottomasti tehdä ennen kuin voimaloiden sijainneista ja rakentamisesta tehdään lopullinen päätös.

Ympäristötutkimus Yrjölän kaavoittajan puolesta antama vastine on arosuohaukan osalta ontuva. Ensinnäkään vastineesta ei käy ilmi, mihin esitetyt näkemykset perustuvat. Tietävästi Yrjölällä ei omakohtaista kokemusta arosuohaukan käyttäytymisestä pesimäpaikalla. Myöskään asiaa käsittelevää kirjallisuutta ei liene juuri saatavilla. Vartinhaan arosuohaukoista on havaintoja niin haudonta-, pesäpoikas- kuin lentopoikasajalta. Jokaisella havaintokerralla linnut ovat nousseet törmäysriskikorkeudelle. Arosuohaukan haavoittuvuutta tuulivoimarakentamiselle ei voi verrata metsätaloustoimien merkitykseen sinisuohaukalle kuten Yrjölä tekee. Metsätaloustoimilta vapaan vyöhykkeen koko sinisuohaukan pesän ympärillä on Yrjölän viittamaan suosituksen mukaan 400 metriä. Tuulivoiman ja arosuohaukan kohdalla tulisi puhua vähintään kaksinkertaisesta turvaetäisyydestä.

Yrjölän vastineen lopussa esitetään kolme 400 metrin suojavyöhykettä parempaa vaihtoehtoa arosuohaukan pesinnän huomioimiseen. Näistä voimaloiden pysäyttäminen pesinnän ajaksi voisi sinänsä olla hyvä keino, mutta nykylainsäädännön pohjalta tällaista ei voida vaatia eikä menettely siksi sovi kaavoituksen pohjaksi. PPLY kannattama vaihtoehto on se, että osa voimaloista rakennetaan vasta, kun tiedot alueen merkityksestä lajille ovat tarkentuneet ja tällöinkin vain siinä laajuudessa, ettei merkittäviä haittavaikutuksia todennäköisesti synny. Myös Yrjölän esittämä viimeinen vaihtoehto, jossa vastaava energiantuotantokapasiteetti rakennetaan muualle, on varteenotettava.

PPLY ei hahmota Yrjölän laatiman vastineen (neljä vaihtoehtoa) merkitystä: mitään esitetyistä muutoksista ei kaavaan ole kuitenkaan tehty. Kaavoittajan vastineet ovat onttoja myös monelta muilta osin. Niin PPLY:n kuin monen muunkin lausunnonantajan tai kommentoijan kohdalla kaavoittaja viittaa YVA-vaiheessa kolme kertaa kokoontuneeseen seurantaryhmään. PPLY on vapaaehtoistyön varassa toimiva kansalaisjärjestö, jonka jäsenet hankkivat elantonsa muilla keinoilla. On kohtuutonta ikään kuin vaatia, että yhdistyksen jäsenen olisi tullut ottaa palkatonta vapaata työstä osallistuakseen virka-aikana toisella paikkakunnalla pidettävään kokoukseen omin kustannuksin. Sen lisäksi, ettei seurantaryhmään osallistuminen ole ollut käytännössä mahdollista, on ryhmään viittaaminen myös asiaton. Seurantaryhmä ei takaa kaavoitusten pohjaksi tehtyjen selvitysten riittävyttä sekä kaavoituksen laatua vaan siitä on vastuussa yksin Siikajoen kunta.

Kaavoittajan vastineissa todetaan myös, että ”tuulivoimaloiden sijoittuminen on muokkautunut mittavien tuulisuustutkimusten ja selvityksissä havaittujen luonto-, maisema- ja muiden ympäristövaikutusten pohjalta.” Alueen topografian perusteella voidaan olettaa, että tuuliolot eivät ole ohjanneet voimalaitospaikkojen valintaa, sillä tuuliolosuhteet eivät vaihtelee alueella merkittävästi. Luonto- ja maisemavaikutuksia on PPLY:n näkemyksen mukaan huomioitu vain hyvin rajoitetusti. Olisiko näin ollen rehellisempää myöntää, että voimaloiden sijoittumista ovat ohjanneet ennen kaikkia tekniset-taloudelliset lähtökohdat, joista maanomistus ei ole vähäisin?

Vartinojan alueelta on myös reviiiriin viittaavia havaintoja erittäin uhanalaisesta niittysuohaukasta. Muita Vartinhaan–Kivivaaran alueella toistuvasti havaittuja törmäysriskialttiita päiväpetolintuja ovat mehiläishaukka, hiirihaukka ja sinisuohaukka, jotka kaikki on arvioitu Suomessa vaarantuneiksi (VU, Vulnerable). Alueen merkitys petolintujen pesimäalueena on siis merkittävä, mutta petolinnut eivät tulleet riittävästi esille missään vaiheessa YVA-prosessia. Syynä tähän on yksinkertaisesti pesivien petolintujen seurannan puuttuminen kokonaan YVA:n menetelmistä. YVA:n puutteet ovat vielä korjattavissa tässä vaiheessa erityisesti kaavoitusta varten tehtävillä seurannoilla.

Vartinojan–Isonvan alue voisi soveltua tuulivoimaloiden rakentamiseen, jos rakentaminen ja voimaloiden paikat suunniteltaisiin huolellisesti. Esitetty osayleiskaavaehdotus on kuitenkin tehty kiireellä ja perustuu suurelta osin puutteellisiin selvityksiin. Myöskään yhteysviranomaisen YVA:sta

antamaa lausuntoa ei ole huomioitu asianmukaisesti. Kaavoitusta ei siten tule edistää ehdotuksessa esitetyn mukaisesti.

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry

Esa Aalto

puheenjohtaja

Ari-Pekka Auvinen

suojelutoimikunnan puheenjohtaja